

Ergenlik Döneminde Çocuğu Olan Tek Ebeveynli Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi*

Identifying the Educational Needs of Single-Parent Families with Adolescent Children*

Pelin PEKMEZCİ**

Hülya ÖZTOP***

Makale Bilgisi

Geliş:22.12.2023

Kabul:9.5.2024

Doi:

10.20296/tsadergisi.1408561

Anahtar Sözcükler:

Tek ebeveynli aile

Ergen

Aile yaşantısı eğitimi

Eğitim programı

ÖZET

Toplumda sayısı giderek artan tek ebeveynli ailelere ilişkin araştırmalar belirli konu başlıkları altında toplanmaktadır. Bu çalışma tek ebeveynlerin ergen çocuklarıyla iletişim kurma konusunda yaşadıkları sorunları tespit etmek ve bu konuda hazırlanacak eğitim programına ilişkin konu başlıklarını belirlemek amacıyla planlanmış, Ankara'nın Keçiören ilçesinde yer alan bir ortaokulda erken ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveynlerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya gönüllü katılan 40 tek ebeveynle ergen çocuklarıyla yaşadıkları iletişim problemleri ve bu konuda verilecek eğitime katılım durumlarına ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla sorulmuştur. İçerik analizi yöntemi kullanılarak toplanan veriler gruplandırılmış; ailelerin günlük yaşamdaki sorunları, ergenle yaşadıkları iletişim sorunları ve eğitime ilişkin görüşleri başlıklar altında toplanmıştır. Çalışmada tek ebeveynlerin ekonomik sıkıntılar, iki ebeveynin sorumluluğunu tek başına yerine getirmeye çalışma ve çalışma koşullarının uygun olmaması nedeniyle çocuklarıyla yeterince zaman geçirememesi konusunda sorunlar yaşadıkları saptanmış, bu sorunlara bağlı olarak da en çok ergen çocuklarını disipline etmede sıkıntı çektiklerini belirtilmiştir. Olumlu görüş belirten katılımcıların görüşleri doğrultusunda tek ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurmaları konusunda hazırlanacak eğitim içeriğine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Article Information

Submission: 22.12.2023

Acceptance: 9.5.2024

Doi:

10.20296/tsadergisi.1408561

Key Words:

Single parent

Adolescent

Family life education

Education programme

ABSTRACT

Research on the increasing number of single-parent families in society often focuses on specific issues. This study aimed to identify the communication challenges faced by single-parent families with adolescent children and to determine the topics for a training program addressing these challenges. Conducted with single parents of early adolescents at a secondary school in Keçiören district of Ankara, the study involved 40 voluntary participants. Using a semi-structured interview form, these single parents were asked about their communication problems with their adolescent children and their opinions on participating in a related training program. The data collected were analyzed using content analysis and categorized into main themes: daily life challenges, communication problems with adolescent children, and views on education. Findings revealed that single parents struggle with economic difficulties, the burden of fulfilling dual parental responsibilities, and the lack of time with their children due to unsuitable working conditions. These challenges often lead to difficulties in disciplining their adolescent children. Based on the positive feedback from participants, suggestions were provided for single parents on fostering healthy communication with their children.

Atf İçin

Pekmezci, P. & Öztıp, H. (2024). Ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveynli ailelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(2), 451-464 doi: 10.20296/tsadergisi.1408561

*Bu çalışma, sorumlu yazarın "İletişim Temelli Eğitim Programının Ergen Çocuğu Olan Tek Ebeveynli Ailelerin İletişim Becerilerine Etkisi" isimli doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

**Aile Sosyal Destek Uzmanı, Battalgazi Sosyal Hizmet Merkezi, Malatya, pekmezci@pekin.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3036-496X>.

***Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, hoztop@hacettepe.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3846-4236>.

GİRİŞ

Evrensel bir kurum olan aile bu özelliğinden ötürü farklılıkları içinde barındıran bir olgudur. Yüklenen değerler, beklentiler ve işlevlerle şekillenen aile toplumun değişen yapısına ayak uydurmaya çalışmaktadır. Tek ebeveynli aile kavramı değişen toplum şartları ile birlikte ortaya çıkmış bir aile tipidir (Yalçın, 2013). Boşanma, vefat, ayrı yaşama, terk etme, tercih gibi nedenlerin sonucu olarak meydana gelen tek ebeveynli aileler günümüzde daha çok boşanma kaynaklıdır ve tek ebeveyn olarak genellikle anne tarafından idare edilmektedir (Ünal, 2014). Tek ebeveynliğin aile açısından; çeşitli konularda karar verme, çocuk bakımı, çocuklara yönelik disiplin uygulamaları, ebeveynlik görev ve sorumluluklarını yerine getirmeden dolayı yaşamı sürdürmenin tüm gereklerini tek başına üstlenme ve ekonomik konularda zorlukları olduğu görülmektedir (Kotwal ve Prabhakar, 2009).

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, 1970 yılı öncesinde tek ebeveynli ailenin eksik ve “sapma” olarak değerlendirilmesi nedeniyle çalışmaların tek ebeveynli aileyi önlemeye yönelik olduğu, bunlar üzerinden çocuklardaki suç oranları, çocukların okul başarısızlığı gibi nedenlerin araştırıldığı görülmektedir (Goode, 1948; Cavan, 1964). Ancak genel hatlarıyla 1970 sonrası çalışmalarda bakış açısının eksiklik ve sapmadan farklılığa doğru değiştiği, bu nedenle son yıllardaki çalışmalarda tek ebeveynli aileler ile çift ebeveynli aileler arasında farklı konularda kıyaslamalara gidildiği görülmektedir (Mueller ve Cooper, 1984; Frederick vd., 1991; Bedel ve Işık, 2013; Han vd., 2015; Aslantürk, 2017; Malik vd., 2022). Nitekim Bedel ve Işık’ın (2013) tek ebeveyn ve çift ebeveynli ailelere sahip öğrencilerin problem çözme ve yaşam düzeylerini karşılaştırdıkları çalışmada tek ebeveynli ailelere sahip öğrencilerin problemlere daha olumsuz ve ısrarcı yaklaştığı, yaşamdan duydukları doyumun daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Yaşamın her döneminde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Önemli olan bireyin bu güçlüklerle nasıl baş edebildiğidir. İnsanların olayları ve yaşadıklarını yorumlama biçimi yaşadıkları psikolojik güçlüklerin oluşumunu belirlemekte ve buna göre başa çıkma yöntemleri geliştirmelerine neden olmaktadır (Hackney ve Cormier, 2008). Özellikle her kültürde en fırtınalı dönem olarak adlandırılan ergenlikte yaşanan fiziksel, ruhsal, kişisel ve sosyal gelişmeye bağlı birçok sorun ve çatışma unsuru ortaya çıkmaktadır (Kulaksızoğlu, 2009). Gelişim evreleri dikkate alındığında fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde karşılanabilmesi için çocukla etkili bir şekilde iletişim kurabilmek çok önemlidir (Öztürk ve Fidan, 2020: 121).

Ailenin üyelerinin birlikte hareket edebilmesi ve işlevlerini yerine getirebilmesi, üyelerinin davranışlarını koordine edebilmesi için diğer aile üyelerinin inançları, değerleri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu da ancak iletişim yoluyla sağlanabilmektedir. Aile üyeleri iletişim açısından benzer davranışlara sahip olsa da aile türünün (çekirdek, geniş, tek ebeveyn vb.) iletişim kalıplarını etkilediği göz ardı edilmemelidir (Erdoğan, 2020: 64-65).

Çocukların sağlıklı yetiştirilmesi, aile ilişkilerinin geliştirilmesi, ailede ve toplumda ebeveynlere düşen yükümlülüklerin yerine getirilmesine yönelik bilgi, tutum ve becerilerin kazandırılması aile yaşantısı eğitiminin temelini oluşturmaktadır (Yalçın, 2013). Sorunlarla başa çıkmada en etkili yöntemlerden birisi eğitimidir. Eğitimde, içinde yer alan katılımcılarda kasıtlı bir davranış değişikliği oluşturmak amaçlanmaktadır. Bunun gerçekleşebilmesi için sürecin planlı şekilde yürütülmesi gerekmektedir (Şahin, 2006).

Eğitimde program tasarısı hazırlamada hedef, içerik, eğitim durumları, hedef kitlenin eksiksiz tespit edilmesi için ihtiyaç analizi önemli bir basamaktır (Karacaoğlu, 2009). Gerçekçi ihtiyaçların belirlenmesi için yapılması gereken ihtiyaç analizi, toplumun değişen yapısı, toplumdaki çeşitliliğin artması ile daha da gerekli hale gelmiştir (WHO, 2000). John Dewey tarafından ilk kez gündeme getirilen eğitimde ihtiyaç kavramı; öğrencinin aktif olarak tüm süreçlere katıldığı öğrenci merkezli yaklaşımlarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır (Uysal, 2017:208). Yetişkinlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları, olası risk faktörlerini ve yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini tespit etmek eğitim alanındaki açık ve örtük ihtiyaçları belirlemek açısından önemlidir (Sava, 2012). Son dönemde yapılan çalışmalar (Canatan vd., 2019; Boztilki, 2022; Güngör, 2023) daha çok tek ebeveynli ailelerin yaşadıkları problemleri tespit etmeye ve buna yönelik çözüm

üretmeye odaklanmaktadır. Ancak boşanma, ölüm, terk etme gibi farklı süreçler sonucu oluşan tek ebeveynli ailelerin bu süreçleri en az hasarla atlatabilmesi için aile içinde sağlam bağlar kurulması şarttır. Bu bağı oluşturmanın ilk basamağı aile içinde güçlü bir iletişim ağı kurmaktır. Bu ağı kurmanın en sağlıklı yolu ise aile yaşantısı eğitiminden geçmektedir.

YÖNTEM

Erken ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveynli ailelerin iletişim alanındaki eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla planlanan bu çalışma tek ebeveynli ailelerin ergen çocuklarıyla yaşadıkları iletişim problemlerini tespit etme ve buna yönelik bir eğitim programı geliştirme açısından önem taşımaktadır.

Eğitime yönelik yapılan ihtiyaç analizinde betimsel yaklaşım (belirli bir grubun ihtiyacı ve eksiklerinin gözlemlenerek buna yönelik eğitim hedeflerinin tespit edilmesi) benimsenmiştir (Demirel, 2017:89). Tek ebeveynli ailelerin eğitim ihtiyaçlarını belirlemede bilgi toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlemden yararlanılmıştır.

Çalışmada “Ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveynli ailelerin iletişime yönelik eğitim ihtiyaçları nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma sorusu birbiri ile ilişkili iki alt sorudan oluşmaktadır:

1. Erken ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveynli ailelerin çocukları ile yaşadığı iletişim sorunları nelerdir?
2. Erken ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveynli ailelerin kendilerine verilecek iletişim temelli eğitimin içeriği ile ilgili görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Deseni

Araştırmanın deseni fenomenoloji (olgu bilim) olarak belirlenmiştir. Yaşantıların, olayların anlamlandırılmasında ve temalaştırılmasında, bir konunun aydınlatılmasında ve belli öğelere dikkat çekilmesinde etkili olması sebebiyle fenomenoloji tercih edilmiştir. Betimleyici ve yorumlayıcı olmak üzere iki gruba ayrılan fenomenolojik araştırma bu çalışmada katılımcılardan alınan bilgilerin araştırmacı tarafından sentezlenmesi, kendi kişisel fikirlerini bir tarafa bırakarak yorumlaması nedeniyle betimleyici fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

Çalışmanın Örnekleme ve Veri Toplama Süreci

Çalışmaya başlamadan önce Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'na başvuru yapılmış ve 31.03.2023 tarih ve E-35853172-300-00002773526 sayılı karar ile gerekli izinler alınmıştır. Çalışmanın örnekleme Ankara ili Keçiören ilçesinde yer alan İsmail Enderuni Ortaokulu'nda erken ergenlik döneminde çocuğu olan tek ebeveyn anne ya da babadan oluşmaktadır. Erken ergenlik dönemi; bireylerin çocukluktan yetişkinliğe adım atmada ilk basamak olması, çocukların bu dönemde ebeveyn desteğine ve aile içi iletişim tekniklerinin geliştirilmesine daha çok ihtiyaç duyduğunun düşünülmesi nedeniyle seçilmiştir. Okul seçiminde araştırmacı tarafından kolay ulaşılabilir olması ve tek ebeveynli aile sayısının yeterli olması kriterleri dikkate alınmıştır. Çalışma yapılan okulda toplam 51 tek ebeveynli aile olduğu tespit edilmiştir. Bu ailelerin 7 tanesi ailede anne ya da baba olmaması, büyük ebeveynin ya da yakınının çocuğun bakımını üstlenmesi nedeniyle kapsam dışında bırakılmış, hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 2 Mayıs - 22 Mayıs 2023 tarihleri arasında 44 tek ebeveynli aileye kapalı zarfla üzerine isim yazılmadan gönderilerek uygulanmıştır. Katılımın gönüllülük esaslı olduğu konusunda bilgi verilen tek ebeveynli ailelere gönderilen form yine kapalı zarfla teslim alınmış, değerlendirme aşamasında 4 tek ebeveyn formu doldurmadığı için çalışma dışında bırakılarak geriye kalan 40 form üzerinden analiz yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu tek ebeveynli ailelerin ergen çocuklarıyla günlük yaşamda karşılaştıkları iletişim sorunları ve buna yönelik eğitim ihtiyaçlarının olup olmadığını belirlemek

amacıyla oluşturulmuştur. Görüşme formunun birinci bölümünde; Katılımcının yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, gelir durumu, çocuk sayısı, çocukların yaşı gibi genel bilgiler, ikinci bölümünde; tek ebeveynli ailelerin çocuklarıyla günlük yaşamda karşılaştıkları sorunlar, çocuklarıyla iletişim konusunda karşılaştıkları sorunlar, iletişim konusunda eğitim ihtiyaçları ve eğitim içeriğine ilişkin açık uçlu sorular yer almaktadır.

Tek ebeveynli ailelerin ergen çocuklarıyla iletişimleri konusunda bilgi toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formunun yanı sıra gözlem ve literatür tarama tekniğinden de yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Kapalı zarfla toplanan yarı yapılandırılmış görüşme formları analiz edilmeden önce katılımcıların bilgilerinin korunması amacıyla sıralama olmaksızın K1 – K40 arasında her bir forma değişen rumuzlar verilmiş ve verilerin analizinde aşağıdaki aşamalar izlenmiştir:

Deşifre: Araştırmacı tarafından açık uçlu sorulara verilen cevaplarda tespit edilen devrik cümleler ve tam anlaşılabilen ifadeler çözümlenerek tekrar metin haline dönüştürülmüştür. Yazılanlar araştırmacı tarafından veri aşinalığı kazanmak açısından tekrar tekrar okunmuştur.

Kodlama: Oluşturulan metinlerdeki verilerden belirli kelimeler işaretlenerek, kategorilere ayrılmıştır. Kategori oluştururken ortam, durumun tanımı, katılımcıların bakış açıları, insanlar, nesnelere ve olaylar hakkındaki düşünce biçimleri dikkate alınmıştır. Kodlar oluşturulduktan sonra veriler kategoriler ve kavramlar açısından gözden geçirilmiştir.

Araştırmacı günlüğü yazımı: Kodlama sürecinde verilere, kategorilere ve kavramlara ilişkin notlar alınarak (araştırmacı günlüğü) karşılaştırma yapılmıştır.

Kategori Oluşturma: Oluşturulan kodlar geçici olarak belirlenen kategorilere ayrılmıştır. Daha sonra kontrol edilerek temel kategorilere yerleştirilmiştir.

Bulguların Yorumlanması: Elde edilen veriler alan yazındaki ilgili literatürden ve gözlem tekniklerinden de yararlanılarak yorumlanmıştır. Nitel verilerin analizinde farklı geçerlilik yöntemleri kullanılarak sonuçların doğru yansıtılması desteklenmiştir. Bir ya da birden fazla geçerlilik strateji kullanımının sağlanabilmesi amacı ile bu çalışmada akran değerlendirmesi (araştırmacının daha önce nitel çalışma yapmış olan bir akranından sürece dair fikir talep etmesi) ve dış denetleyici (nitel araştırma alanında uzman, çalışmadan bağımsız bir uzmandan sürece dair fikir talep edilmesi) stratejileri kullanılmıştır (Creswell, 2017:201-202).

BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1’de yer alan bilgilere göre çalışmaya katılanların %70’i (28 kişi) kadın, %30’u (12 kişi) erkektir. Çalışmaya katılan erkeklerin yaş ortalaması 39.6; kadınların yaş ortalaması 37.7’dir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında her iki cinsiyette de lise mezununun çoğunlukta olduğu (kadın %50, erkek %66.6) görülmüştür. Ailelerin toplam aylık gelirleri erkeklerde ortalama 11.200 TL iken kadınlarda ortalama 10.790 TL olarak hesaplanmıştır. Kadınlarda çocuk sayısı “iki” olan tek ebeveynli aile sayısı (%60.7) yüksek iken erkeklerde çocuk sayısı “bir” olan aile sayısı (%66.6) yüksektir.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Tek Ebeveynli Ailelerin Demografik Bilgileri

Anonim Adlandırma	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Aylık Toplam Gelir	Çocuk Sayısı	Çocuğun/Çocukların Yaşları	Çocuğun/Çocukların Cinsiyeti
K1					Boş		
K2	34	Erkek	Ortaokul	-	2	6, 12	Erkek, Erkek
K3	35	Erkek	Ortaokul	8000 tl	1	11	Kız
K4	32	Kadın	Ortaokul	5000 tl	2	8, 12	Erkek, erkek
K5	37	Kadın	Lise	17000 tl	2	11, 16	Kız, Erkek
K6					Boş		
K7	42	Erkek	Lise	15000 tl	3	12, 13, 18	Kız, Kız, Erkek
K8	39	Erkek	Lise	13000 tl	1	12	Erkek
K9	38	Kadın	Lise	11000 tl	2	10, 12	Erkek, Erkek
K10	36	Kadın	Yüksek Lisans	27000 tl	2	10, 10	Erkek, Erkek
K11	33	Erkek	İlkokul	8500 tl	1	11	Erkek
K12	41	Erkek	Lise	-	1	13	Erkek
K13	38	Kadın	İlkokul	8500 tl	2	13, 16	Kız, Kız
K14	32	Kadın	Lise	8500 tl	2	12, 17	Erkek, Erkek
K15	47	Kadın	İlkokul	7500 tl	2	11, 12	Kız, Kız
K16	41	Erkek	Ön Lisans	11000 tl	1	14	Kız
K17	36	Erkek	Lise	15500 tl	1	12	Kız
K18	39	Erkek	Lise	9000 tl	2	12, 13	Erkek, Kız
K19	52	Erkek	Lise	7500 tl	1	11	Kız
K20	35	Kadın	Ön Lisans	8500 tl	1	13	Erkek
K21	37	Kadın	Lise	10000 tl	1	13	Kız
K22	34	Kadın	Lise	40000 tl	2	1, 12	Kız, Kız
K23	42	Kadın	Lise	1000 tl	2	11, 20	Erkek, Kız
K24					Boş		
K25	35	Kadın	Lise	8500 tl	2	8, 10	Kız, Erkek
K26	42	Kadın	Lise	4336 tl	2	4, 13	Erkek, Kız
K27	36	Kadın	Üniversite	16000 tl	1	13	Erkek
K28	31	Kadın	Lise	8500 tl	2	6, 10	Erkek, Kız

K29	50	Kadın	Ortaokul	11000 tl	3	10, 25, 28	Erkek, Erkek, Kız
K30	34	Kadın	Ortaokul	8500 tl	1	10	Erkek
K31	35	Kadın	Lise	4500 tl	1	13	Kız
K32	41	Kadın	Lise	15500 tl	2	13, 15	Erkek, erkek
K33	58	Kadın	İlkokul	7500 tl	2	14, 16	Erkek, Kız
K34	37	Kadın	Ön Lisans	10000 tl	2	6, 11	Kız, Erkek
K35	48	Kadın	İlkokul	1500 tl	4	10, 22, 27, 31	Kız, Kız, Erkek, Kız
K36	40	Kadın	Yüksek Lisans	20000 tl	2	7, 11	Erkek, Kız
K37	39	Kadın	Lise	8500 tl	1	13	Erkek
K38	41	Kadın	İlkokul	4000 tl	3	13, 21, 23	Kız, Kız, Erkek
K39					Boş		
K40	44	Erkek	Lise	15000 tl	2	13, 20	Kız, Erkek
K41	30	Kadın	Lise	9000 tl	1	11	Kız
K42	40	Erkek	Lise	9500 tl	1	10	Kız
K43	36	Kadın	Lise	20000 tl	1	11	Erkek
K44	38	Kadın	İlkokul	-	2	2, 13	Kız, Kız

Çalışmaya katılanların %22.5'i (9 kişi) herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını beyan etmiştir. Sorunlarını ifade edenlerden elde edilen verilerin analizi sonucunda araştırmaya katılan tek ebeveynli ailelerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar (Resim 1) şu başlıklar altında toplanmıştır:

1. Maddi sıkıntılar: Tek ebeveynli ailelerin günlük yaşamlarında karşılaştıklarını ifade ettikleri problemlerin başında maddi sorunlar gelmektedir. Çalışan tek ebeveynler gelirlerinin yetersiz kaldığını bu nedenle çocuklarının ihtiyaçlarını gidermekte sıkıntı yaşadıklarını ifade ederken çalışmayan tek ebeveynler nafaka ya da aile desteği dışında gelirleri olmadığını belirtmiştir. K13, günlük problemlerini “*Maddi sıkıntı. Çalışma saatlerim (çok uzun ve yorucu)*” olarak ifade ederken K14’ün de benzer ifadeler kullandığı görülmüştür. Bazı katılımcıların maddi problemler yaşadığı ancak bununla baş ettiğini düşündüğü ifadeler rastlanmaktadır. Örneğin K26’nın “*Bütün sorumluluğun tek başına üstesinden gelmek. Maddi açıdan zorlanmak, ne olursa olsun zevkle yapıyorum çünkü aslan gibi iki evladım için.*” cümleleri bu durumu destekler niteliktedir.

2. Her iki ebeveynin rol ve sorumluluklarını üstlenme: Tek ebeveyn olmanın getirdiği başka bir zorluk iki ebeveynin görev sorumluluklarının bir ebeveyn tarafından üstlenilmesidir. Katılımcılar bu durumun çocukta disiplin ve otorite sağlamada sıkıntı yarattığını ifade etmişlerdir. K32 günlük yaşamında karşılaştığı sorunları “*Hem ev hem dışarı işlerini yalnız başıma yapmak, maddi olarak her şeyi hesaplamak, sürekli maddi ve manevi açıdan yetememek*” olarak değerlendirirken; K23 “*Ekonomik sorun çekiyorum. Oğlum ile eski eşim beraber yaşıyor. Ben kızım ile ailemin yanında kalıyorum. Kızım agresifleşmeye başladı. Zorlanıyorum*” şeklinde ifade etmiştir.

3. Çalışmak zorunda olduğundan çocuğuyla yeterince ilgilenemediği hissi: Yoğun çalışma temposu içindeki tek ebeveynlerin çocuklarına yeterince vakit ayıramadıkları, bu durumun çocuklarıyla

ilişkilerinde problem yarattığının farkında oldukları ancak para kazanmak zorunda oldukları için bu konuda çözüm üretemedikleri, bir ebeveyn olarak kendilerini yetersiz hissettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca tek ebeveynler kazancının yetersiz olduğunu düşünmekte, bu nedenle kendini ebeveynlik açısından yetersiz görmektedir. K25'in "hem çalışıp hem de aynı anda çocuklarla ilgilenmek konusunda kendimi yetersiz bulmaktayım. Onlarla yeteri kadar vakit geçiremiyorum. Çocuklarım da bu durumdan çok mutsuz ama onların ihtiyaçları için de çalışmak zorundayım" ifadeleri bu bulguyu destekler niteliktedir.

4. Çocuğun davranışlarının yarattığı sorunlar: Tek ebeveynler ergen çocuklarını asabi, sorumsuz, görev ve sorumluluğunu yerine getirmeyen, ders çalışmayan, odasını toplamayan olarak nitelendirmiş ve bu durumun günlük yaşantılarında soruna neden olduğunu ifade etmiştir. Nitekim K27'nin "Tek ebeveyn olarak karşılaştığım en büyük sorun disiplin ve otorite sağlayamamak. Oğlumun aniden yükselmesi, karşılık vermesi, aşırı agresif olması." ve K33'ün "Laf söz dinlemiyor." ifadeleri değerlendirildiğinde; ergenlik dönemindeki çocukların gelişimlerine ilişkin değişimlerin tek ebeveynlerin çoğunluğunu zorladığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Resim 1. Tek ebeveynlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları Sorunlar

Çalışmaya katılanların %25'i (10 kişi) çocuğuyla herhangi bir iletişim sorunu yaşamadığını ifade etmiştir. Ergen çocuğuyla sorun yaşadığını ifade edenlerden elde edilen verilerin analizi sonucunda tek ebeveynlerin yaşadığı iletişim sorunları (Resim 2) aşağıda üç başlık altında toplanmıştır.

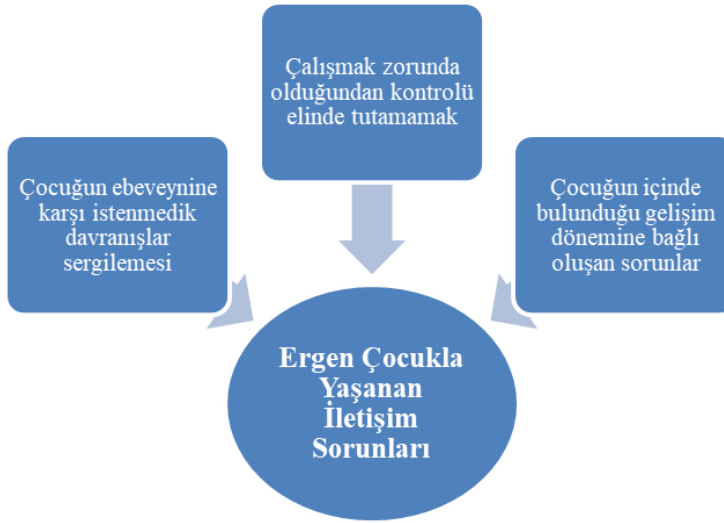
1. Çocuğun kendisine karşı istenmedik davranışlar sergilemesi: Katılımcılar ergen çocuklarının kendilerini karşı öfkeli, sorumsuz, söz dinlemez davranışlarda bulduklarını, yapma denilen davranışları aksine yaptıklarını, ne söylerse söylesin çocuğunun kendilerini dinlemediklerini, ders çalışma, odasını toplama, kişisel bakımını yapma gibi görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini ifade etmişlerdir. Tek ebeveynli aileler bu konuda çözüm bulmakta zorlanmaktadır. K12'nin "Çocuğumun sağlığı ve eğitimi ile ilgili şimdiye kadar her şeyi kısıtlamadan elimden geleni fazlasıyla yaptığımı iddia ederim. Günlük yaşamda özellikle dersle alakalı tutum ve davranışları negatif. Daha sonra rutin banyo, diş fırçalama, kılık kıyafet gibi sürekli tekrarlama gereği duyduğum için iletişim konusunda bir hayli sorunlarımız oluyor" cümleleri mevcut durumu destekler niteliktedir.

2. Çalışmak zorunda olduğundan kontrolü elinde tutamamak: Çalışmaya katılan tek ebeveynler uzun çalışma saatleri nedeniyle çocukları ile kaliteli zaman geçiremediklerini belirtmiş; ergen

çocuklarının bitmek bilmeyen isteklerinin olmasını, kurallara uymakta zorlanınca diğer ebeveynine sığınmaya çalışmasını, yaptıkları davranışların sürekli alttan alınmasını istemelerini bu durumla ilişkilendirmişlerdir. K37 “Çalışma hayatım olduğu ve anne baba ayrı bir çocuk yetiştirdiğim için ona ayıramadığım vakit ikimizin iletişimi için ciddi bir sorun. Karşılıklı konuşma orta yolu bulma çabası ama... Büyüme çağına olduğu için anlayışını sadece benden beklemesi sorunları bazen uzatıyor, fakat idare kısmı genellikle çocuğumda oluyor çünkü mücadelem farkında” ifadeleri ile bu durumu desteklemektedir.

3. Çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemine bağlı oluşan sorunlar: Çocuklarda ergenlik döneminde rastlanan öfke nöbeti, söylenenin aksini yapma, kendini merkeze alma ve olayları bu çerçevede değerlendirme, içinde bulunduğu koşulları kabullenmeme, derslerinde meydana gelen düşüş, sorun yaşadığında kendini geri çekmesi, içine kapanması, sorunlarını ebeveyni ile paylaşmaması, görev ve sorumluluklarını yerine getirmemesi, ebeveyni ne söylerse söylesin karşı çıkması ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynlerin karşılaştıklarını ifade ettikleri iletişim sorunlarıdır. K28 çocuğunun içinde bulunduğu döneme ilişkin yaşadığı sorunları “ani duygu değişimleri, kıskançlık, sesin yükselmesi, karşı gelmesi, neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlatmaya çalıştığımda kendi bildiğinden vazgeçmemesi, karşı gelmesi, yanlış konularda direktmesi konularında iletişim sorunu yaşıyoruz” şeklinde özetlemiştir. K32 ise “öfke patlamaları, sürekli benden bir şey istemeleri, manevi açıdan ve maddi açıdan sürekli açıklama yapmak. Beni anlamalarını bekliyorum. Ama çoğunlukla hüsrarla sonuçlanıyor. Onları anlamak için büyük çaba sarf etmek ve bu konuda yorulmak” cümleleri ile durumunu ifade etmiştir.

Resim 2. Tek ebeveynlerin ergen çocuklarıyla yaşadıkları iletişim sorunları

Tablo 2’de tek ebeveynli ailelerin ergen çocuklarıyla iletişimlerine yönelik eğitim programına katılım durumuna ilişkin görüşleri yer almaktadır. Buna göre tek ebeveyn annelerde eğitime katılmak isteyen ile istemeyenler eşit durumdadır (%39.2). Tek ebeveyn babalarda ise büyük çoğunluk (%83.3) eğitime katılmak istemediğini belirtmiştir.

Tablo 2. Tek Ebeveynli Ailelerin Ergen Çocuğu İle ilgili İletişim Eğitimine Katılımına İlişkin Görüşleri

Eğitime Katılımla İlgili Görüş	Kadın	Erkek
Evet	11 (%39.2)	2 (%16.6)
Hayır	11(%39.2)	10 (%83.3)
Belki	4 (%21.6)	-

Toplam	28 (%100.0)	12 (%100.0)
---------------	-------------	-------------

Ergen çocuklarıyla iletişime yönelik eğitimin içeriğine ilişkin görüş bildiren tek ebeveynlerden alınan verilere uygulanan içerik analizinden elde edilen sonuçlara göre eğitim başlıkları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Ergenlik dönemi gelişim özellikleri ve ergenlik döneminde yaşanan sorunlar
- Ergen çocukla yaşanan sorunlara çözüm geliştirebilmek
- Çocuğun sorumluluk almasını sağlamak
- Ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendirmek
- Diğer ebeveynle ayrılma süreciyle ilgili sorularını yanıtlayabilmek
- Ders çalışma sürecini yönetmek
- Sorumluluk sahibi olmasına destek olmak
- Sorunlarını ebeveyni ile paylaşmasını sağlamak, sorunları çözmesinde destek olmak
- Öfke kontrolü
- Çocukla empati yapabilmek
- Ebeveyn-çocuk iletişiminde denge kurmak

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ailelerle yapılan görüşmeden elde edilen sonuçlar tek ebeveynlerin günlük yaşamlarında en çok ekonomik problemler yaşadığını, çocuklarının sergilediği istenmedik davranışlardan ötürü zorlandığını, uzun çalışma saatleri nedeniyle çocuklarıyla yeterince zaman geçiremediğini ve bu konuda kendilerini kötü hissettiğini, iki ebeveynin görev ve sorumluluklarını üstlendikleri için kendilerini yetersiz hissettiğini göstermektedir. Yapılan çalışmaların da bu sonuçları desteklediği görülmüştür. Nitekim Canatan ve arkadaşlarının (2019) yapmış olduğu çalışmada tek ebeveyn annelerin çoğunun sosyal dışlanma yaşamadığı, durumunun çevresi tarafından kabul gördüğü ancak bazı sosyal yoksunlukların ekonomik kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Yine Öztöp ve Telsiz (1996), Öztürk (2012), Aydınır Boylu ve Öztöp, (2013-1), Atıla Demir ve Genç Çelebi'nin (2017) çalışmalarında da tek ebeveynli ailelerin temel sorununun ekonomik sıkıntılar olduğu ifade edilmiştir. Aydın ve Balun (2023) ise yapmış oldukları çalışmada tek ebeveynli bireylerin yaşadıkları süreç nedeniyle duygu değişimi yaşadığını, bu duygu değişimlerinin de bireyin topluma adaptasyon sürecini farklı seviyelerde etkilediğini tespit etmişlerdir. Talay (2022) tek ebeveynin sosyoekonomik ve eğitim düzeyinin düşük olmasının gelecek kaygısını artırdığına işaret etmektedir.

Araştırmada tek ebeveynler ergen çocuğun kendisine karşı istenmedik davranışlar sergilediğini, çalışmak zorunda olduğundan kontrolü elinde tutamadığını bu nedenle çocuğunu disipline etmekte zorlandığını, çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemine bağlı oluşan sorunlarla baş edemediğini, bu durumun ergenle iletişimini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Talay (2022) çalışmasında ergenlik çağında çocuğu olan tek ebeveynlerin diğerlerine göre daha fazla zorlandıklarını, iletişim problemleri yaşadıklarını, baş etme yöntemi olarak sessiz ve sakin kaldıklarını, çözümsüz hissettikleri durumlarda uzman desteğine başvurduklarını belirlemiş; ancak tek ebeveynlerin kendi problemleri için psikolojik desteğe başvurmak istemediklerini, sorunlarını kendi kendilerine çözmeye çalıştıklarını, toplumun bu konuda önyargılı olması nedeniyle çekindiklerini ifade ettiklerini tespit etmiştir. Bireyin gelişimindeki en karmaşık evre olan ergenlik döneminin, aile içi

ilişkilerin değiştiği ve ailenin yeni bir yaşam dönemine girdiği zorlu bir süreç olduğu düşünüldüğünde özellikle tek ebeveynli ailelerde ergene güçlü bir aile desteği sağlamak ve sağlıklı iletişim kurmak önem kazanmaktadır (Başargan ve Kümbül, 2001; Güçray, 2001; Aybak ve İpek, 2021).

Son dönemde tek ebeveynli ailelere yönelik çalışmalarda tek ebeveyn annelerle ilgili çalışmaların (Canatan vd., 2019; Boztilki, 2022; Talay, 2022; Güngör, 2023) daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın nitel görüşme aşamasında araştırmaya katılan tek ebeveyn babaların çoğunluğunun sorulara kısa ve net biçimde olumsuz şekilde cevap verdiği görülmüştür. Özellikle “ergen çocuğunuzla iletişim kurma ile ilgili bir eğitime katılmak ister misiniz?” sorusuna tek ebeveyn babaların çoğunluğu “hayır” yanıtını vermiştir. Kadınlarda ise katılıma yönelik olumlu ve olumsuz görüş bildirenler eşit sayıdadır. Buradan hareketle tek ebeveyn babaları kapsayan daha fazla araştırma yapılması önerilebilir.

K16'nın “*Herhangi bir sorun yaşamadım genellikle toplumdakiler boşandığını öğrenince tüh vah gibi hayıflanmalar yapıyorlar ama evlenmek ne kadar normal bir olay olsa da boşanmayı kabul edemiyorlar ben kabullendim.*” ve K17'nin “*Herhangi bir sorunumuz yoktur. Ayrıca kızımın birlikte psikolojik destek aldık.*” ifadeleri değerlendirildiğinde; Katılımcıların boşanma ile birlikte değişen şartlarını ve statülerini kabullendikleri, sorun yaşasalar bile profesyonel bir destek almaya açık oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada tek ebeveynli ailelerin eğitim konularına ilişkin görüşleri temel başlıklar altında toplanmıştır. Tek ebeveynler tarafından talep edilen konular genel olarak ergenlik döneminde olan çocuğunu anlayabilme, çocuğuyla yaşadığı problemleri çözebilme ve onunla sağlıklı iletişim kurabilme şeklindedir. Elde edilen sonuçlar dikkate alınarak tek ebeveynli ailelerin ergen çocuklarıyla yaşadıkları iletişim problemlerinde çözüm üretebilecekleri bir eğitim içeriği hazırlanması hedeflenmektedir. Yapılan çalışmanın bu alanda literatüre katkı sağlaması ve bu konuda eğitim programları geliştirilerek, tek ebeveynli ailelerin sorunlarının çözümüne ilişkin yapılacak eğitimlere temel oluşturması beklenmektedir.

Ailesiyle iletişimi iyi olan ve gereksinimleri doğru şekilde karşılanan çocukların problem çözme becerilerinin yüksek, sosyal kaygı düzeylerinin az ve akademik başarılarının yüksek olduğu araştırmalarla kanıtlanmış bir gerçektir. Bu doğrultuda yapılacak aile eğitimlerinin aile yapısına göre özelleştirilmesi ve yaygınlaştırılması toplumun yararına olacaktır.

Tek ebeveyn ile çift ebeveynliğin aile üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarda tek ebeveynlerin kaygı düzeyinin yüksek olmasının, yaşamdan duyduğu memnuniyetin düşük olmasının tamamıyla tek ebeveynlerin yerine getirmek zorunda olduğu görev ve sorumlulukların daha fazla olmasından kaynaklandığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle tek ebeveynli ailelere yaşadığı problemlerle baş etme konusunda daha çok eğitim planlanmalıdır.

Bu araştırma Ankara ili Keçiören ilçesinde yer alan bir ortaokuldaki tek ebeveynlerle sınırlı olup tek ebeveynli ailelerin ergen çocukları ile yaşadıkları iletişim sorunlarını ve buna yönelik eğitim ihtiyaçlarını tespit etmiş olsa da örneklem kitlesinin sınırlı olması ve tek ebeveynli ailelere ilişkin okuldan alınan bilgilerin öğrencilerin beyanı ve okul bilgi sistemi ile sınırlı olması tüm tek ebeveynler açısından genelleme yapma olanağı sunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- Aslantürk, H. (2017). *Tam aileye ve tek ebeveynli aileye sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Atıla Demir, S. & Genç Çelebi, Ş. (2017). Tek ebeveynli ailelerin sorunları: Nitel bir araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (13), 111-128. <https://doi.org/10.17828/yalovasosbil.333891>.

- Aybak, T. & İpek, M. (2021). ergenlik dönemindeki çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları sorunlar. *Aydın Sağlık Dergisi*, 7(2), 141-165. https://doi.org/10.17932/IAU.ASD.2015.007/asd_v07i2004.
- Aydın, B. & Balun, B. (2023). Tek ebeveynli bireyler üzerine nitel bir araştırma. *International Journal of Social Sciences*, 7 (31), 111-131. <http://dx.doi.org/10.52096/usbd.7.31.08>.
- Başargan, N. H. & Kümbül, B. (2001). *Çalışan çocuklar sorununa aileler açısından bir bakış: Türkiye'de çalışan çocuklar semineri*. Die Yayınları.
- Aydiner Boylu, A. & Öztop, H. (2013-1). Tek ebeveynli aileler: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyoekonomi*, 9 (19), 208-220. <https://doi.org/10.17233/se.37916>.
- Bedel, A. & Işık, E. (2015). Tek ebeveynli olan ve iki ebeveynli olan öğrencilerin kişiler arası problem çözme ve yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 70-85. <http://dx.doi.org/10.5578/keg.7966>.
- Boztilkı, M. (2022). Tek ebeveynli ailelerde sosyal sermaye gelişimi ve güvenin önemi: Yalnız anneler odaklı bir çalışma. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 7(2) 248-262. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/joeep/issue/69748/1189405>.
- Canatan, K.; Bilge, Y. & Çapar, H. (2019). Tek ebeveynli aile bağlamında yaşayan annelerin sosyal ve psikolojik problemleri: Küçükçekmece örneği. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14 (4), 1331-1354. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.23314>.
- Cavan, R. S. (1964). Subcultural variations and mobility. In H.T. Christensen (ed.) *Handbook of marriage and the family*. Rand McNally.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni* (3. Baskı). Eğiten Kitap.
- Demirel, Ö. (2017). Eğitimde program geliştirme (25. Baskı). Pegem Akademi.
- Erdoğan, Ö. (2020). Aile üyelerinin aile iletişim kalıpları algıları arasındaki ilişki. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7 (1), 53-74. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.622576>.
- Fredericks, A. D.; Rasinski, T. V. & Ritty, J. M. (1991). Working with parents: Single-parent families: tips for educators. *The Reading Teacher*, 44(8), 604-606.
- Goode, W. J. (1948). *After divorce*. glencoe. Cambridge University Press.
- Güçray, S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8), 106-121.
- Güngör, A. (2023). Tek ebeveynli aileler: Sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23 (58), 129-155. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.1154433>.
- Hackney, H. & Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri* (1. Baskı). Mentis Yayıncılık.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2009). *İhtiyaç analizi ve delphi tekniği; öğretmenlerin eğitim ihtiyacını belirleme örneği* [sözlü bildiri]. I. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale.
- Kotwal, N., Prabhakar, B. (2009). Problems faced by single mothers. *Journal of Social Sciences*, 21(3), 197-204. <https://doi.org/10.1080/09718923.2009.11892771>.
- Kulaksızoğlu, A. (2009). *Ergenlik psikolojisi* (11. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Malik, A. S.; Javed, N. ve Mahmood, A. (2022). Influence of single parenting on self-efficacy of adolescents: a comparative study of broken and intact households. *Pakistan Languages and Humanities Review*, 6 (3), 373-384.
- Mueller, D. P. ve Cooper, P. W. (1986). Children of single parent families: How they fare as young adults. *Family Relations*, 35(1), 169-176.
- Öztop, H. & Telsiz, M. (1996). Anne ve babaların ana-baba eğitimine ilişkin bilgi ihtiyacının belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 20 (101), 56-64.
- Öztürk, M. S. (2012). *Tek ebeveynli ailelerin yaşadıkları ekonomik güçlüklerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Öztürk, R. & Fidan, M. (2020). Aile içi iletişimin, çocuğun etkili iletişim kurma becerisi üzerine etkileri (Ed). *Recent Advances in Education and Sport Researches* içinde, (1. Baskı, s. 123-154), Gece Kitaplığı.
- Sava, S. (2012). *The importance of needs analysis and programme planning in adult education in needs analysis and programme planning in adult education*. Verlag Barbara Budrich.
- Şahin, H. (2006). Eğitim programı geliştirme sürecinde önemli bir aşama: ihtiyaç belirleme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 22, 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/199184>.
- Talay, M. (2022). Tek ebeveynli ailelerin çocuk yetiştirmede yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlarla baş etme yöntemleri. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Uysal, M. (2017). *Yetişkin eğitimi kuramdan uygulamaya*. Kalkedon Yayıncılık.
- Ünal, N. (2014). *Tek ebeveyn annelere yönelik sosyal politikalar: Farklı ülke örnekleri*. [Uzmanlık Tezi]. Ankara Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- World Health Organization (WHO) (2000). Workbook 3 · Needs assessments. Evaluation of psychoactive substance use disorder treatment. WHO/MSD/MSB 00.2d. https://www.unodc.org/docs/treatment//needs_assessment.pdf. Erişim tarihi: 1.07.2023.
- Yalçın, H. (2013). Anne-çocuk iletişimi eğitiminin etkileri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 179-194. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117807>.

Extended Abstract

One of the fundamental functions of the family is to foster the optimal development of its members. For development to be healthy, the needs of each individual must be fully met, including effective communication within the family. Some families, for various reasons, continue their lives as single-parent households. It is well known that single-parent families face more difficulties than other family types, largely due to societal perceptions that view them outside the norm of a "traditional" family. However, a functional family is one that can realize its potential and cope with its problems in a healthy manner. Therefore, evaluating the solutions that families develop to address their difficulties is more relevant than focusing on whether the family has one or two parents. Single parents often face significant challenges in decision-making, childcare, disciplinary practices, fulfilling parental duties alone, and economic issues. These problems intensify as their children enter adolescence, particularly in terms of communication. This study aims to identify the communication problems experienced by single-parent families with adolescent children and to suggest topics for developing a training program to address these issues. The research was designed as a phenomenological study. The sample consists of single-parent families with children attending a secondary school in the Keçiören district of Ankara. Data were collected using a semi-structured interview form, observation, and literature review techniques. The semi-structured interview form was created to identify the communication problems faced by single-parent families with their adolescent children and to assess their educational needs. The form was distributed to 40 single parents in sealed envelopes, ensuring voluntary participation and confidentiality of identity. The responses were analyzed using content analysis. The results show that single-parent families experience economic difficulties, behavioral challenges from their children, limited time with their children due to work, and feelings of inadequacy from handling dual parental responsibilities. Single parents reported that their adolescent children often exhibited undesirable behavior, making it difficult to maintain control and discipline due to work commitments. They also struggled to address problems related to the developmental period of their children. Single parents expressed a desire for training on topics such as the characteristics of adolescence, strategies for solving problems, supporting their children's sense of responsibility, anger management, and establishing balanced relationships with their adolescent children. The family is where children begin to learn about life, themselves, and their environment, receiving their first education from birth. The foundation of an individual's knowledge and skills is laid within the family. Therefore, the achievements gained in the family form the basis of an individual's entire life. The research results indicate similarities between the daily life challenges faced by single-parent families and the communication problems they experience with their adolescent children. Notably, single parents have difficulty finding solutions to these communication problems. The educational needs identified by single parents are primarily aimed at resolving issues with their children. While parent education strengthens communication and relationships within the family, there is a lack of training programs specifically for single-parent families. Most existing studies focus on societal perspectives and the problems faced by single-parent families, with family communication training programs typically designed

for two-parent families. The data from this study aims to guide the development of an educational program tailored to the needs of single-parent families. Efforts should be increased to create and disseminate family education programs suited to the structure of single-parent families. It is observed that mothers generally participate in parent education studies in our country, highlighting the need for training programs that also ensure the participation of single-parent fathers. Given that single-parent families face more challenges than dual-parent families, more educational support should be planned for them. This research aims to pioneer a shift from merely identifying problems to finding solutions for single-parent families, with educational content developed accordingly. The education program created from this research is expected to support single-parent families in continuing their lives as healthy families.